

ISSN 2522-4077 (Print)
ISSN 2522-4085 (Online)
DOI: 10.32782/2522-4077-2024-208

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія:
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Випуск 1(208)

Видавничий дім
«Гельветика»
2024

Наукові записки. Серія: Філологічні науки. Випуск 1(208). Кропивницький: Видавничий дім «Гельветика», 2024. 420 с.

До Наукових записок увійшли статті, присвячені дослідженню актуальних питань історії української та світової літератури, теорії літератури, компаративістики, проблемам українського та зарубіжного мовознавства в аспекті лінгвокультурології, лінгвокогнітивістики, етнолінгвістики, дискурсології й психолінгвістики, теорії та практики перекладу й прикладної лінгвістики, розвитку та функціонування мов в поліетнічному та полікультурному просторі, значимих аспектів фахової підготовки сучасного вчителя-філолога, перекладача та фахівця з прикладної лінгвістики. Збірник розрахований на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів факультетів української філології, іноземних мов, учителів-словесників, перекладачів.

Збірник зареєстровано в міжнародних наукометричних базах Index COPERNICUS, Google Scholar, Academic Journals, Research Bible, WorldCat та Index NSD (the Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers).

РЕДКОЛЕГІЯ:

Михида Сергій Павлович (головний редактор), доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української філології та журналістики, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Україна;

Білоус Олександр Миколайович, кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Україна;

Громко Тетяна Василівна, доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології та журналістики, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Україна;

Ніца Давидовіч (Nitza Davidovitch), доктор наук, професор, професор, завідувач кафедри освіти, завідувач відділу оцінювання якості освіти та академічного навчання, керівник програми підготовки викладачів, Аріельський університет (Ariel University), Ізраїль;

Залужна Ольга Олексіївна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології, Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна;

Кирилюк Ольга Леонідівна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української філології та журналістики, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Україна;

Клочек Григорій Дмитрович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української філології та журналістики, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Україна;

Лелека Тетяна Олександрівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Україна;

Поліщук Володимир Трохимович, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури та компаративістики, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Україна;

Фока Марія Володимирівна, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри лінгводидактики та іноземних мов, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Україна.

Ухвалено до друку Вченою радою Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 7 від 05.02.2024 року).

Видання «Наукові записки. Серія: Філологічні науки» зареєстровано Міністерством юстиції України (Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ № 15525-4097Р від 22.06.2009). Періодичність: 4 рази на рік.

Офіційний сайт видання: journals.cusu.in.ua/index.php/philology

Видання «Наукові записки. Серія: Філологічні науки» включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з філологічних наук (спеціальність 035 – Філологія) відповідно до Наказу МОН України № 491 від 27 квітня 2023 року (додаток 3).

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl

ISSN 2522-4077 (Print)
ISSN 2522-4085 (Online)
DOI: 10.32782/2522-4077-2024-208

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
VOLODYMYR VYNNYCHENKO CENTRAL UKRAINIAN
STATE UNIVERSITY

RESEARCH BULLETIN

Series:
PHILOLOGICAL SCIENCES

Issue 1(208)

Publishing house
"Helvetica"
2024

УДК 08(477.65):80

НЗ4

Research Bulletin. Series: Philological Sciences. Issue 1(208). Kropyvnytskyi: Publishing House “Helvetica”, 2024. 420 p.

Research Bulletin. Series: Philological Sciences publishes articles devoted to current issues of history of Ukrainian and world literature, theory of literature, comparative studies, Ukrainian and foreign linguistics in terms of cultural linguistics, cognitive linguistics, ethnolinguistics, discourse studies and psycholinguistics, theory and practice of translation and applied linguistics, development and functioning of languages in a multicultural space, significant aspects of professional training of a modern philology teacher, translator, and specialist in applied linguistics. The journal is intended for academic and research staff, postgraduate and undergraduate students of the faculties of Ukrainian philology and foreign languages, philology teachers, and translators.

The Collection is registered in international catalogues of periodical and database INDEX COPERNICUS, Academic Journals, Reserch Bible, WordCut and Index NSD (the Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers).

EDITORIAL BOARD:

Mykhyda Serhii Pavlovych (Chief Editor), Doctor of Philology, Professor, Professor at the Department of Ukrainian Philology and Journalism, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Ukraine;

Bilous Oleksandr Mykolaiovych, PhD in Philology, Professor, Professor at the Department of Translation, Applied and General Linguistics, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Ukraine;

Hromko Tetiana Vasylivna, Doctor of Philology, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Ukrainian Philology and Journalism, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Ukraine;

Nitza Davidovitch, DSc, Professor, Head of the Department of Education, Head of the Department of Education Quality Assessment and Academic Instruction, Manager of the Teacher Training Program, Ariel University, Israel;

Zaluzhna Olha Oleksiivna, PhD in Philology, Associate Professor, Head of the Department of English Philology, Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine;

Kyryliuk Olha Leonidivna, PhD in Philology, Associate Professor, Head of the Department of Ukrainian Philology and Journalism, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Ukraine;

Klochek Hryhorii Dmytrovych, Doctor of Philological Sciences, Professor, Professor at the Department of Ukrainian Philology and Journalism, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Ukraine;

Leleka Tetiana Oleksandrivna, PhD in Philology, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Translation, Applied and General Linguistics, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Ukraine;

Polishchuk Volodymyr Trokhymovych, Doctor of Philological Sciences, Professor, Head of the Department of Ukrainian Literature and Comparative Studies, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine;

Foka Mariia Volodymyrivna, Doctor of Philology, Associate Professor, Professor at the Department of Linguodidactics and Foreign Languages, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Ukraine.

Recommended for printing by the Academic Council of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University (Minutes № 7 dated February 5, 2023).

Research Bulletin. Series: Philological Sciences is registered by the Ministry of Justice of Ukraine (Certificate of state registration of the print media Series KB № 15525-4097P dated 22.06.2009).

Periodicity: 4 times a year.

Official web-site: journals.cusu.in.ua/index.php/philology

According to the Decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 491 (Annex 3) dated April 27, 2023, the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on philological sciences (035 – Philology).

Articles are checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl

ISSN 2522-4077 (Print)
ISSN 2522-4085 (Online)

© Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, 2024
© Design “Publishing House “Helvetica”, 2024

ЗМІСТ

ALEKSENKO S. F. VERBAL REPRESENTATION OF THE CATEGORY OF AGONALITY IN THE POLITICAL DISCOURSE OF THE CONFRONTATIONAL PSYCHOLOGICAL TYPE OF LINGUISTIC PERSONALITY.....	13
АРНАУТОВА А. Р., ЕМІРАМЗАЄВА А. С. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА (З ПЕРІОДУ ДЕПОРТАЦІЇ ДО СЬОГОДЕННЯ).....	19
БІСКУБ І. П. ІДЕОЛОГІЯ УКРАЇНІЗАЦІЇ У РОМАНІ В. ПІДМОГИЛЬНОГО «МІСТО»: КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ.....	34
БОЙКО В. В. ТОДОСЬ ОСЬМАЧКА – ОЛЕНА ВІТЕР: БІОГРАФІЧНА ТА ПСИХОАВТОБІОГРАФІЧНА ІСТОРІЯ	42
БОЙКО Я. В. МЕТОДОЛОГІЯ ДИСКУРС-АНАЛІЗУ У ДОСЛІДЖЕННІ ПОЛКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ ДІАХРОННОЇ МНОЖИННОСТІ УКРАЇНСЬКИХ РЕТРАНСЛЯЦІЙ ТРАГЕДІЙ В. ШЕКСПІРА.....	49
БОЧАН П. О. АНГЛІЙСЬКОМОВНІ ТЕРМІНОЛОГІЗМИ СПОРТУ: ПІДМОВИ ПОХОДЖЕННЯ ТА СФЕРИ ФУНКЦІОНУВАННЯ.....	55
ВАКУЛОВИЧ Л. Л., НАЗАРЕНКО Н. Г., РЕГУШЕВСЬКА І. А. ФЕМІНІТИВИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ.....	61
ВЕСОЛОВСЬКИЙ О. В., ПЕТРИШАК Б. Я. ЛЕКСИЧНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ГЕНДЕРНОГО КОМПОНЕНТА В НІМЕЦЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ.....	67
ВЕЧІРКО О. Л. НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В ЕКЗОТИЧНИХ НОВЕЛАХ ПРОСПЕРА МЕРІМЕ.....	72
ВИСОЦЬКИЙ А. В., РОМАНЧУК С. М. КОГНІТИВНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	78
ВІРЧЕНКО Т. І., КОЗЛОВ Р. А. «КНИЖКИ ДЛЯ ДІТЕЙ І ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ»: БУТТЯ БОРИСА ГРІНЧЕНКА В КАНОНІ.....	84
ВОЛОЩЕНКО Є. І. ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАГОЛОВКІВ КУЛІНАРНИХ ВІДЕОРЕЦЕПТІВ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНОМОВНИХ YOUTUBE-БЛОГІВ).....	91
НАВРУЛЕНКО К. М., ШУГАЙ О. YU. LEXICAL FEATURES OF INTERNET MEMES	99
ГАЛЯН О. В., ХІРОЧИНСЬКА О. І. ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ТЕХНІЧНІЙ ТА ФІЗИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЯХ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ).....	105
ГЕРМАН В. В., КИРИЛЕНКО Н. І. ЛІНГВІСТИЧНИЙ СТАТУС ПОРІВНЯЛЬНИХ СИНТАКСЕМ У СТРУКТУРІ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ.....	112
ГОНЧАРУК О. В. ВСТАВЛЕНИЙ ТЕКСТ: СЕМАНТИЧНИЙ ЗВ'ЯЗОК З БАЗОВИМ РЕЧЕННЯМ.....	120
ГУЦУЛЯК С. І. «ПРЕКРАСНИЙ Ю. Я.»: ЯК ПОДАВАТИ / ПОЛЮБИТИ ТВОРЧІСТЬ ЮРІЯ ЯНОВСЬКОГО В НУШ.....	128
ДАНИЛЕНКО Л. В. «ВІЙНИ ПАМ'ЯТЕЙ» У РОМАНІ МАРИНИ ГРИМИЧ «ЛАРА».....	136

ДОВГОПОЛОВА Г. Г., РЕШИТЬКО А. Д. ВИКОРИСТАННЯ СМАРТ-ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	143
ДРЕБЕТ В. В. СКЛАДНІ ІМЕННИКИ-НОВОТВОРИ З МОНОСЕМІЧНИМ СКЛАДНИКОМ-ДОМІНАНТОЮ У СТРУКТУРІ РЕЧЕННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ПРЕСИ: СИНЕРГЕТИКА МІНІМІЗАЦІЇ ЗУСИЛЬ.....	149
IELISEIENKO A. P. AFRICAM SYMBOLYSM IN THE NOVEL “WOMEN IN LOVE” BY D.H. LAWRENCE	157
ЗАГОРОДНЯ Л. З., НИЧКО О. Я. КВАНТИТАТИВНА МЕТАФОРА В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ.....	162
ЗАХАРЧУК З. О. ФРАНКОВА МОДЕЛЬ ЛЮБОВНОГО ТРИКУТНИКА (ЗА П'ЄСОЮ «УКРАДЕНЕ ЩАСТЯ»).....	168
ІВАШИНА О. О. НАЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ІНДИВІДУАЦІЇ В РОМАНІ МАРІЇ МАТІОС «ЧЕРЕВИЧКИ БОЖОЇ МАТЕРІ».....	174
КАЛЬКО Р. М., ДЕКУСАР Г. Г., ЛАГУН К. Д. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗВО.....	181
KARMAZINA K. V. ASPECTS DE LA FORMATION DE TERMINOLOGIE ET DE L'ENSEIGNEMENT DU VOCABULAIRE TECHNIQUE DANS LES ÉTUDES DU FRANÇAIS COMME UNE LANGUE ÉTRANGÈRE	188
КЕЧЕДЖІ О. В. ІНШОМОВНІ ЛЕКСИЧНІ ОДИНИЦІ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ ТА ЗБАГАЧЕННЯ ВОКАБУЛЯРУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	196
КИРИСЮК А. А. СЕМАНТИЧНА СТРУКТУРА КОРПУСНИХ СИНОНІМІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДО ЛЕКСЕМИ <i>PANDEMIC</i> (НА МАТЕРІАЛІ КОРПУСНОГО МЕНЕДЖЕРА SKETCH ENGINE).....	202
КРАСНОПОЛЬСЬКА Н. Л., ЯРОШЕВИЧ І. А. ТРАНСТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЯ ЯК СПОСІБ ТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ МЕНЕДЖМЕНТУ.....	215
КРИЖАНІВСЬКА О. І. З НИЗИН ДО ВЕРШИН: СПІЛЬНОСЛОВ'ЯНСКІ ТА САМОБУТНІ РИСИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	221
КУЗЬМЕНКО В. І. ПУБЛІЦИСТИЧНІ ВИСТУПИ В. ЕЛЛАНА-БЛАКИТНОГО НА ШПАЛЬТАХ ЧАСОПISУ «ЗНАТТЯ» («ЗНАННЯ»).....	227
КУЧМА Т. В. ОНОМАТОПЕЯ В ТВОРАХ О. ПРОЙСЛЕРА ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	233
LEBEDIEVA N. A., TYMKOVA V. A. SPEECH CULTURE OF MODERN ADVERTISING SPECIALISTS.....	240
LELEKA T. O. TRANSLATION PECULIARITIES IN THE CULTURAL ASPECT.....	247
МИКИТЮК О. Р. ДМИТРО ДОНЦОВ ПРО ВОРОЖІСТЬ РОСІЇ ДЛЯ СВІТУ (МОВНИЙ АСПЕКТ).....	253
НЕЧИПОРЕНКО В. О., ПАСЛАВСЬКА І. Б. СИНЕРГІЯ ВЕРБАЛЬНИХ І НЕВЕРБАЛЬНИХ АКТУАЛІЗАТОРІВ АМЕРИКАНСЬКИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ У МАСМЕДІЙНИХ ТЕКСТАХ.....	259
П'ЄСУХ О. І. КОНФЛІКТОГЕННА СТРАТЕГІЯ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ У БРИТАНСЬКИХ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ДЕБАТАХ.....	266

CONTENTS

ALEKSENKO S. F. VERBAL REPRESENTATION OF THE CATEGORY OF AGONALITY IN THE POLITICAL DISCOURSE OF THE CONFRONTATIONAL PSYCHOLOGICAL TYPE OF LINGUISTIC PERSONALITY.....	13
ARNAUTOVA A. R., EMIRAMZAIIEVA A. S. THE HISTORY OF DEVELOPMENT OF THE CRIMEAN TATAR TRANSLATION STUDIES (FROM THE PERIOD OF DEPORTATION UNTIL TODAY).....	19
BISKUB I. P. UKRAINIZATION IDEOLOGY IN V. PIGMOHYLNY'S NOVEL "THE CITY": CRITICAL ANALYSIS.....	34
BOIKO V. V. TODOS OSMACHKA – OLENA VITER: A BIOGRAPHICAL AND PSYCHOAUTOBIOGRAPHICAL STORY.....	42
BOIKO YA. V. THE METHODOLOGY OF DISCOURSE ANALYSIS IN THE STUDY OF THE MULTICULTURAL SPACE OF THE DIACHRONIC PLURALITY OF UKRAINIAN RETRANSLATIONS OF SHAKESPEARE'S TRAGEDIES.....	49
BOCHAN P. O. ENGLISH-LANGUAGE SPORT TERMINOLOGISMS: SUBLANGUAGES OF ORIGIN AND SPHERES OF FUNCTIONING	55
VAKULOVYCH L. L., NAZARENKO N. H., REHUSHEVSKA I. A. FEMININITIES IN THE UKRAINIAN LANGUAGE AS REFLECTION OF CONTEMPORARY SOCIAL CHALLENGES.....	61
VESOLOVSKYI O. V., PETRYSHAK B. YA. LEXICAL REFLECTION OF THE GENDER COMPONENT IN GERMAN PHRASEOLOGY.....	67
VECHIRKO O. L. NATIONAL IDENTITY IN PROSPER MÉRIMÉE'S EXOTIC NOVELLAS.....	72
VYSOTSKYI A. V., ROMANCHUK S. M. COGNITIVE APPROACH IN FORMING THE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF THE UKRAINIAN LANGUAGE.....	78
VIRCHENKO T. I., KOZLOV R. A. "BOOKS FOR CHILDREN AND ADULTS": BORYS HRYNCHENKO'S BEING IN THE CANON.....	84
VOLOSHCHENKO YE. I. LINGUOPRAGMATIC FEATURES OF CULINARY VIDEO RECIPE HEADLINES (BASED ON THE MATERIAL OF UKRAINIAN-LANGUAGE YOUTUBE BLOGS)	91
HAVRYLENKO K. M., CHUGAI O. YU. LEXICAL FEATURES OF INTERNET MEMES.....	99
HALIAN O. V., KHIROCHYNSKA O. I. PECULIARITIES OF USING AND TRANSLATING BORROWINGS IN TECHNICAL AND PHYSICAL TERMINOLOGY (BASED ON THE FRENCH LANGUAGE).....	105
HERMAN V. V., KYRYLENKO N. I. LINGUISTIC STATUS OF COMPARATIVE SYNTAXES IN THE STRUCTURE OF A SIMPLE SENTENCE.....	112
HONCHARUK O. V. INSERTED TEXT: SEMANTIC CONNECTION WITH THE BASE SENTENCE.....	120
HUTSULIAK S. I. "BEAUTIFUL YU. YA": HOW TO PRESENT / LIKE YURIY YANOVSKY'S WORKS AT NUS.....	128
DANYLENKO L. V. "WARS OF MEMORIES" IN MARINA HRYMYCH'S NOVEL LARA.....	136
DOVHOPOLOVA H. H., RESHYTKO A. D. USE OF SMART TECHNOLOGIES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES TO STUDENTS OF NON-LINGUAL SPECIALIZATIONS.....	143

DREBET V. V. COMPOUND NOUNS-NEOLOGISMS WITH THE DOMINANT MONOSEMIC CONSTITUENT IN THE SENTENCE STRUCTURE OF THE GERMAN PRESS: SYNERGY OF EFFORT MINIMIZATION.....	149
IELISEIENKO A.P. AFRICAM SYMBOLYSM IN THE NOVEL "WOMEN IN LOVE" BY D.H. LAWRENCE.....	157
ZAHORODNIA L. Z., NYCHKO O. YA. THE QUANTITATIVE METAPHOR IN THE ENGLISH-UKRAINIAN TRANSLATION.....	162
ZAKHARCHUK Z. O. FRANKO'S MODEL OF THE LOVE TRIANGLE (BASED ON THE PLAY "STOLEN HAPPINESS").....	168
IVASHYNA O. O. NATIONAL MODEL OF INDIVIDUATION IN THE NOVEL BY MARIA MATIOS "THE SHOES OF THE MOTHER OF GOD".....	174
KALKO R. M., DEKUSAR H. H., LAHUN K. D. THEORETICAL AND PRACTICAL PRINCIPLES OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE METHODS IN LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS.....	181
KARMAZINA K. B. ASPECTS DE LA FORMATION DE TERMINOLOGIE ET DE L'ENSEIGNEMENT DU VOCABULAIRE TECHNIQUE DANS LES ÉTUDES DU FRANÇAIS COMME UNE LANGUE ÉTRANGÈRE.....	188
KECHEDZHI O. V. LEXICAL UNITS OF WESTERN EUROPEAN ORIGIN AND ENRICHMENT OF THE VOCABULARY OF THE MODERN ENGLISH LANGUAGE.....	196
KYRYSIUK A. A. SEMANTIC STRUCTURE OF CORPUS SYNONYMS IN ENGLISH TO THE LEXEME PANDEMIC (BASED ON THE SKETCH ENGINE CORPUS MANAGER).....	202
KRASNOPOLSKA N. L., YAROSHEVYCH I. A. TRANSTERMINOLOGIZATION AS A WAY FOR CREATING TERMS OF MANAGEMENT.....	215
KRYZHANIVSKA O. I. FROM THE BOTTOMS TO THE TOPS: COMMON SLAVIC AND INDIVIDUAL FEATURES OF THE UKRAINIAN LANGUAGE.....	221
KUZMENKO V. I. PUBLICISTIC SPEECHES OF V. ELLAN-BLAKYTYNYI ON THE COLUMNS OF THE MAGAZINE "ZNATTIA" ("KNOWLEDGE").....	227
KUCHMA T. V. ONOMATOPOEIA IN THE O. PROSSLER'S WORKS AND ITS TRANSLATION INTO UKRAINIAN.....	233
LEBEDIEVA N. A., TYMKOVA V. A. SPEECH CULTURE OF MODERN ADVERTISING SPECIALISTS.....	240
LELEKA T. O. TRANSLATION PECULIARITIES IN THE CULTURAL ASPECT.....	247
MYKYTIUK O. R. DONTSOV ON RUSSIA'S HOSTILITY TO THE WORLD (LINGUISTIC ASPECT).....	253
NECHYPORENKO V. O., PASLAVSKA I. B. SYNERGY OF VERBAL AND NON-VERBAL MEANS OF MANIFESTATION OF AMERICAN SOCIO-CULTURAL VALUES IN MASS MEDIA TEXTS.....	259
PIETSUKH O. I. CONFLICT-BASED STRATEGY OF SELF-REPRESENTATION IN THE UK PARLIAMENTARY DEBATES.....	266
PLETENETSKA YU. M. NATIONAL AND SPECIFIC FEATURES OF THE CONCEPT OF WAR IN TEXTS OF UKRAINIAN AND ENGLISH SONGS.....	272

УДК 811.111'255

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-208-22>

КВАНТИТАТИВНА МЕТАФОРА В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

THE QUANTITATIVE METAPHOR IN THE ENGLISH-UKRAINIAN TRANSLATION

Загородня Л. З.,*orcid.org/0009-0000-0116-5016*

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії і практики перекладу

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Ничко О. Я.,*orcid.org/0000-0002-9650-606X*

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій

Західноукраїнського національного університету

Стаття присвячена особливостям перекладу англійської трикомпонентної квантитативної метафори, яка представлена конструкцією «метафоризований іменник + of + іменник», українською мовою. Зокрема, проаналізовано чинники, що зумовлюють різне числове оформлення її компонентів у вихідному та цільовому текстах, а також причини перекладу метафорично переосмислених англійських іменників українськими лексичними одиницями, що не є їхніми перекладацькими відповідниками. Автори простежили, що англійська та українська мови метафоризують ті самі семантичні групи іменників, окрім групи назв тварин. Лише в англійській мові іменник «whale» (укр. *кит*) може вживатися у трикомпонентній моделі квантитативної метафори для позначення невизначено великої кількості. У статті зауважено, що метафорично переосмислені іменники вихідної мови можуть бути замінені у цільовому тексті нейтральними словами на позначення кількості – «багато», «величезний» тощо. Виявлено, що тлумачі іноді підсилюють значення невизначено великої кількості за допомогою інтенсифікатора «цілий».

Авторами зазначено, що в українському перекладі англійська трикомпонентна метафора відтворюється за допомогою двокомпонентної конструкції «метафоризований іменник + іменник у родовому відмінку». У низці випадків можливе використання іншої двокомпонентної структури у цільовому тексті: «прикметник + метафоризований іменник», проте ця структура набуває іншого відтінку значення. У розвідці виявлено, що згідно норм української мови метафоризований іменник повинен вживатися у числовій формі однини, а іменник, що квантифікується, – у множині, якщо це дозволено його числовою парадигмою. Щодо англійської квантитативної конструкції, то обидва її члени можуть набувати обох числових форм, що може зумовити різне числове оформлення вихідного та цільового іменників в англо-українському перекладі. Зауважено, що узус кожної мови визначає та обмежує перелік іменників, які можуть квантифікуватися певними метафоризованими іменниками, що стає причиною заміни вихідної метафоризованої номінації найменуванням, звичним для носіїв цільової мови.

Ключові слова: невизначено велика кількість, вторинна номінація, метафоризований іменник, квантитативна метафора, числова форма іменника.

The article focuses on translating the English three-component quantitative metaphor which consists of a metaphorised noun, preposition «of» and a noun denoting substance into Ukrainian. The paper aims to find out and explicate reasons of divergent grammatical forms of source and target nouns in quantitative structures. The study analyses cases of using target lexical units that are not considered to be equivalents for source metaphorised nouns in the English-Ukrainian translation and explains the necessity of applying such translation technique. The authors have noticed that the same semantic groups of nouns are metaphorised in the English and Ukrainian languages, apart from the group of animal names. The one and only English noun «whale» can be used in the three-component quantitative structure to denote indefinitely large quantity. It has been mentioned that English metaphorised

nouns can be substituted with stylistically neutral lexical units while rendering into Ukrainian such as «багато», «величезний», etc. A metaphorised noun can be sometimes modified by the adjective «цілий» in the target text in order to emphasize the meaning of indefinitely large quantity.

The English three-component quantitative metaphor is rendered into Ukrainian by means of the two-component metaphor which consists of a metaphorised noun and the genitive form of a noun denoting substance. Another two-component structure that consists of an adjective and a metaphorical noun can be used in the target text, but the latter structure acquires slightly different meaning from that of the former. Pursuant to the linguistic norms of the Ukrainian language a metaphorical noun is used in the singular and a noun denoting substance is used in the plural if the inflectional paradigm of a noun allows these number forms. As far as the English language is concerned, both nouns of the quantitative structure can obtain both number forms if their inflectional paradigm allows. The mentioned phenomenon can cause divergence between grammatical number of a source and a target noun in the English-Ukrainian translation. The authors highlight that usage of Ukrainian lexical units that are not equivalents for English metaphorised nouns is caused by the difference in the linguistic norms of combining metaphorised nouns and nouns denoting substance.

Key words: indefinitely large quantity, secondary nomination, a metaphorised noun, a quantitative metaphor, grammatical number forms of a noun.

Постановка проблеми. Для позначення невизначено великої та малої кількості носії англійської та української мов мають у своєму розпорядженні низку лексичних одиниць. Водночас поняття «невизначена мала кількість» не отримало такого розгалуженого мовного вираження, як поняття «невизначена велика кількість»: кількість лексем на позначення великої кількості переважає кількість слів, що називають невизначено малу кількість. Поряд із первинними номінаціями кількісно невизначеного значення (наприклад, укр. *гурт, зрзя, безліч* тощо; англ. *number, crowd, horde, covey, set, series* тощо) у мовленні активно використовуються вторинні найменування – метафорично переосмислені слова різної семантики, що слугують специфічними засобами позначення невизначено великої кількості (наприклад, укр. *тьма, сила, маса, море, ліс* тощо; англ. *flood, ocean, torrent* тощо), які у мовознавчих працях отримали назву «квантитативна метафора» [1, с. 43; 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Лінгвістична представленість кількості є об'єктом численних мовознавчих розвідок, зокрема, низка праць присвячена квантитативній метафорі. Серед таких робіт слід відзначити дисертаційне дослідження А. Зінченко [5], у якому виявлено лінгвокогнітивні та прагмастилістичні особливості вторинних номінацій невизначеної кількості в англомовному публіцистичному дискурсі та запропоновано класифікацію вторинних номінацій за семантичним та структурним критеріями. Функціонально-семантичне поле неозначеної кількості в українській мові вивчали мовознавці Н. Попович [11], Н. Грипас [2], функціонування метафорично переосмислених лексем-квантитативів різних тематичних груп у сучасному українському поетичному мовленні досліджувала О. Семененко [12; 13]. Мовознавці побіжно торкатися питання квантитативної метафори у межах вивчення значень та синтаксичних функції родового відмінка іменника в українській мові [1; 14].

Незважаючи на зацікавленість мовознавців питанням квантитативних одиниць, аналіз квантитативної метафори у контрастивних та перекладознавчих аспектах не проводився, що й зумовило актуальність теми пропонованого дослідження. Наша розвідка присвячена особливостям перекладу англійської трикомпонентної метафори, яка представлена конструкцією «метафоризований іменник + of + іменник», українською мовою.

Мета розвідки – дослідити особливості перекладу англійської трикомпонентної квантитативної метафори українською мовою, зокрема, проаналізувати та пояснити причини граматичних та семантичних змін у структурі метафори під час перекладу.

Виклад основного матеріалу. Утворення квантитативної метафори зумовлено прагненням мовця експресивно передати значення великої кількості. Вона з'являється у мові внаслідок переосмислення значень уже наявних номенів, що результується в набутті ними нових значень унаслідок вторинного називання [6, с. 54]. Квантитативна метафора не дублює значень

ні числової форми множини іменника, ні лексичних одиниць на позначення великої кількості. Форма множини виражає смислову ознаку «більше, ніж один»; лексеми передають точнішу інформацію про кількість предметів, наприклад: *багато, мільярди* зірок. До того ж вони можуть поєднуватися із іменниками групи *singularia tantum* (тобто іменниками, що вживаються тільки в однині).

Особливість квантитативної метафори полягає у тому, що метафорично переосмислені слова не тільки позначають невизначено велику кількість, а й одночасно подають експресивно-оцінну інформацію про цю кількість [11, с. 58; 13, с. 75], тобто чи знаходиться вона у стані спокою чи у русі; якщо ж у русі, то який цей рух: цілеспрямований чи хаотичний, безперервний чи недовгий; як розташовані предмети відносно один одного; який простір займає множина тощо. Так, наприклад, метафорично переосмислені слова англійської та української мов «forest», «cloud», «гора», «ліс», «хмара» поряд із значенням великої кількості характеризують множину як безладне об'єднання предметів, що перебувають у статичності чи динамічності; лексеми «flood», «shower», «torrent», «дощ», «град», «злива», «лавина», «ріка» містять сему інтенсивного, стрімкого руху; а у «sea», «ocean», «море», «океан» присутнє значення просторової протяжності.

Слід зауважити, що англійська та українська мови метафоризують ті самі семантичні групи іменників, за винятком групи назв тварин. Загалом згадана група в обох мовах не набула здатності позначати невизначено велику кількість, окрім англійського іменника «whale» (укр. *кит*), який виступає єдиним її представником, що може вживатися у трикомпонентній моделі квантитативної метафори. Оскільки основне значення квантитативної структури – це передати значення невизначено великої кількості, то метафорично переосмислені іменники вихідної мови, зокрема, й у випадках відсутності перекладацького відповідника можуть бути замінені у цільовому тексті нейтральним словом на позначення кількості – *багато, величезний* тощо. Наведемо власний переклад українською мовою англійського речення із метафорою *a whale of*, взятого зі словника [17]: *Another thousand dollars would make a whale of a difference* – *Ще одна тисяча доларів мала б величезне значення.*

В українському перекладі англійська трикомпонентна метафора зазвичай відтворюється за допомогою двокомпонентної конструкції «метафоризований іменник + іменник у родовому відмінку» [14, с. 31]. У низці випадків можливе використання іншої двокомпонентної структури у цільовому тексті: «прикметник + метафоризований іменник». Для прикладу, квантитативну метафору *a sea of wheat* можна перекласти українською мовою як *море пшениці* або *пшеничне море*. Щоправда, словосполучення «море пшениці», насамперед, позначає невизначено велику кількість, а потім – просторову протяжність; «пшеничне море», навпаки, повідомляє не стільки про велику кількість, скільки про просторову протяжність.

Як зазначають мовознавці, метафорично переосмислені лексеми української мови нерідко вживаються із інтенсифікатором «цілий» (для прикладу, *ціле море сліз, цілий ешелон аргументів*) [12, с. 90; 13, с. 76]. Тому не дивно, що тлумачі вводять ці специфікатори у текст перекладу для підсилення значення невизначено великої кількості. Проілюструємо наше твердження прикладами англо-українського перекладу квантитативних метафор: 1. «*The Divers approached the Agiri Fair through a menagerie of mammoth stream-rollers that made away for them*» [18, с. 237] – «...*Дайвери, які хотіли потрапити на Агірський ярмарок, поїхали далі, повз цілий звіринець величезних парових котків, що звільняли їм дорогу*» [15, с. 337]. 2. «...*to receive the flood of impressions...*» [21] – «...*сприймати цілий потік вражень...*» [7, с. 31].

У метафорично переосмислених українських іменників простежується послаблення предметного значення, що проявляється у невикористанні їх у числовій формі множини. Це мовне явище не притаманно англійським квантитативним субстантивам, що зумовлює різне числове оформлення метафоризованих одиниць у перекладі. Наприклад, у поданих нижче реченнях англійські метафорично переосмислені іменники – *seas, clouds* – вжиті у множині; а в пере-

кладеному тексті – в однині: *more, curяva*. Порівняймо: 1. «...*the deeps of life were to her seas of illusion*» [21] – «...їйого глибінь була для неї **морем** ілюзій» [7, с. 69]. 2. «*Lary would sweep along, trailing clouds of glory...*» [23] – «Ларі пронісся б, полишаючи за собою **куряву** слави...» [9, с. 90].

Числова форма англійського абстрактного іменника, що квантифікується, визначається змістом квантитативного словосполучення. Якщо мовець прагне передати значення «множина дискретних одиниць», то така лексична одиниця набуває числової форми множини (якщо це дозволено числовою парадигмою іменника), наприклад: *a horde of fears, lusts, heresies; a camp of little fears*. Якщо смислові відношення у метафоричній структурі інтерпретуються як «міра поняття», то абстрактні злічувані іменники можуть використовуватися у формі однини без артикля, ніби функціонально переходячи у розряд незлічуваних, наприклад: *a stream of anecdote, fifty pounds of look*. На противагу англійській мові, українські абстрактні субстантиви вживаються у формі множини, якщо це дозволяє їхня числова парадигма. У зв'язку з цим, можна простежити різне числове оформлення абстрактних іменників у вихідному та цільовому текстах. Для ілюстрації наведемо такі приклади: 1. «*Piggy stood behind him, islanded in a sea of meaningless colour...*» [19] – «Роха стояв за Ральфом у морі безглуздох **барв...**» [4, с. 92]. 2. «*The storm of sound beat at them...*» [19] – «Їх ударила злива **звуків...**» [4, с. 226].

Побіжно зауважимо, що згадані числові розбіжності вихідних та цільових іменників можна також прослідкувати у квантитативних словосполученнях із первинними номінаціями кількісно невизначеного значення. Порівняймо: 1. «*His brain was a most accessible storehouse of remembered fact and fancy...*» [21] – «...їйого мозок був відкритим сховищем **фактів, подій і уявлень...**» [7, с. 198]. 2. «...*the whole gamut of human emotion...*» [22, с. 117] – «...ціла гама людських **почуттів...**» [8, с. 100].

Варто зауважити, що під час перекладу англійської трикомпонентної метафори простежується не тільки різне числове оформлення її компонентів, а й різне семантичне наповнення квантитативного словосполучення. Йдеться про те, що вторинні найменування певної семантичної групи чи номінації в межах однієї групи мають певні обмеження щодо поєднання з лексичними одиницями, кількість яких необхідно позначити. Наприклад, для вираження неозначено великої кількості *пшениці* в українській мові вживають метафорично переосмислений іменник «море» (*море пшениці*), що належить до групи «акваторіальний ландшафт» (згідно з класифікацією А. Зінченко [5, с. 101], а не субстантив, приміром, з групи «атмосферні явища та процеси» – *дощ, град* чи *злива (пшениці)*). Водночас метафора «море» не може бути замінена іншими найменуваннями зі своєї групи – *озеро, річка (пшениці)*.

Оскільки узус кожної мови накладає свої обмеження на сполучуваність компонентів у складі квантитативної структури, то природно, що в англо-українському перекладі метафоризовані номінації вихідної мови можуть замінятися найменуваннями, звичними для носії цільової мови. У наведених нижче прикладах (1) і (2) простежуємо заміну лексичних одиниць у межах групи «атмосферні явища та процеси», а саме: *shower* (укр. *дрібний дощ, мряка*) та *storm* (укр. *буря, гроза*) перекладені словом *град*. У прикладі (3) метафорично переосмислений іменник *bombardment* (укр. *бомбардування, обстріл*) із семантичної групи «соціальні явища» перекладається українським субстантивом із групи «атмосферні явища та процеси», а саме: *злива*. Порівняймо: 1. «*Suddenly a shower of earth gobs and pebbles came down on them...*» [18, с. 136] – «Раптом на них посипався **град** камінців і грудочок землі...» [15, с. 204]. 2. «*Under the storm of denunciation...*» [21] – «Під **градом** обвинувачень...» [7, с. 250]. 3. «*Just as in an air-raid it proved impossible to be frightened all the time, so under the bombardment of routine jobs, of chance encounters, of impersonal anxieties, one lost for hours together the personal fear*» [20] – «Як під час повітряного нальоту неможливо весь час відчувати страх, так і під **зливою** буденних справ, випадкових зустрічей, чужих турбот зовсім забуваєш про свої страхи» [3, с. 108].

Звісно, в англо-українському перекладі простежується і збіг лексичних груп метафоризованих номінацій. Наприклад, у поданому нижче реченні англійський метафорично пере-

осмислений іменник *forest* перекладається своїм прямим перекладацьким відповідником *ліс*: «*They achieved the marble-white building of the power-house which rose like a mausoleum in the little black forest of wires and pylons and stunted transformers with pyrite horns*» [16, с. 395] – «*Нарешті вони підійшли до мармурово-білого будинку електростанції, який здіймався, як гробниця, посеред чорного лісу дротів, стовпів та невисоких трансформаторів з піритовими ріжками*» [10, с. 448].

Висновки. В українському перекладі англійська трикомпонентна метафора відтворюється за допомогою двокомпонентної конструкції «метафоризований іменник + іменник у родовому відмінку». У низці випадків можливе використання іншої двокомпонентної структури у цільовому тексті: «прикметник + метафоризований іменник», проте ця структура набуває іншого відтінку значення. Згідно норм української мови метафоризований іменник повинен вживатися у числовій формі однини, а іменник, що квантифікується, – у множині, якщо це дозволено його числовою парадигмою. Щодо англійської квантитативної конструкції, то обидва її члени можуть набувати обох числових форм, що може зумовити різне числове оформлення вихідного та цільового іменників в англо-українському перекладі. Узус кожної мови визначає та обмежує перелік іменників, які можуть квантифікуватися певними метафоризованими іменниками, що стає причиною заміни вихідної метафоризованої номінації найменуванням, звичним для носіїв цільової мови.

Перспективи дослідження вбачаємо в подальшому вивченні такого мовного явища як квантитативна метафора, а також у виявленні та описі особливостей її перекладу цільовою мовою, що може мати практичне значення, зокрема, під час здійснення перекладу англомовних творів українською мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Богдан М. М. Значення і синтаксичні функції родового присубстантивного відмінка (безприйменникові конструкції). *Українська мова і література в школі*. 1975. № 6. С. 35–45.
2. Грипас Н. Я. Контекстуальні засоби вираження поняття «багато». Мікрополе множинності осіб. *Українське мовознавство*. 1981. Вып. 9. С. 24–29.
3. Грін Г. Тихий американець. Наш резидент у Гавані / переклад з англійської І. Коваленка, П. Шаранда. Київ : Вища школа, 1984. 352 с.
4. Голдінг В. Володар мух / пер. з англ. С. Павличко. Київ : Основи, 2000. 254 с.
5. Зінченко А. В. Вторинні номінації невизначеної кількості в англомовному публіцистичному дискурсі: лінгвокогнітивний та прагмастистичний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2021. 214 с.
6. Зінченко А. В. Типологія вторинних номінацій невизначеної кількості в англомовному публіцистичному дискурсі. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. 2020. № 13. С. 54–58. DOI: <https://doi.org/10.24919/2663-6042.13.2020.214332>
7. Лондон Д. Мартін Іден / пер. з англ. М. Рябової. Київ : Молодь, 1973. 336 с.
8. Моем С. Радощі життя, або сімейна таємниця / переклад з англійської В. Легкоступа. Київ : Радянський письменник, 1970. 174 с.
9. Моем С. На жалі бритви / пер. з англ. А. Муляра. Київ : Дніпро, 1970. 310 с.
10. Олдрідж Дж. Герої пустинних горизонтів / переклад з англійської М. Пінчевського. Київ : Радянський письменник, 1956. 460 с.
11. Попович Н. М. Функціонально-семантичне поле неозначеної кількості в українській мові (на матеріалів творів І. Я. Франка). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2018. № 36. Том 1 С. 57–60.
12. Семененко О. Ю. Оператори-вимірники тематичної групи «рухомі вмістища» із семантикою мультипліцитності у сучасному українському поетичному мовленні. *Мова*. 2015. № 23. С. 88–92.
13. Семененко О. Ю. Функціонування лексем-квантитативів тематичної групи *водні об'єкти* із семантикою мультипліцитності у структурі поетичного дискурсу. *Вісник ОНУ. Серія: Філологія*. 2020. Т. 25, вип. 2 (22). С. 74–81.
14. Федик О. С. Субстантивні словосполучення з родовим кількості. *Українська мова і література в школі*. 1979. № 9. С. 31–34.

15. Фіцджеральд Ф. С. Великий Гетсбі. Ніч лагідна / переклад з англійської М. Пінчевського. Київ : Дніпро, 1982. 472 с.
16. Aldridge J. Heroes of the Empty View. London : The Bodley Head, 1954. 399 p.
17. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/whale-of-a?q=a+whale+of+a> (Last accessed: 20.01.2024).
18. Fitzgerald F. S. Tender is The Night. London : Penguin Popular Classics, 1997. 392 p.
19. Golding W. Lord of the Flies. URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=128223&pg=1> (Last accessed: 07.01.2024).
20. Greene G. The Quiet American. URL: <https://books-library.net/files/books-library.online-01051948Qe8E3.pdf> (Last accessed: 07.01.2024).
21. London J. Martin Eden. URL: https://onemorelibrary.com/index.php/ru/?option=com_djclassifieds&format=raw&view=download&task=download&fid=9248 (Last accessed: 30.09.2023).
22. Maugham W. S. Cakes and Ale or the Skeleton in the Cupboard. Harmondsworth : Penguin books, 1991. 203 p.
23. Maugham W. S. The Razor's Edge. URL: https://www.goodreads.com/book/show/31196.The_Razor_s_Edge (Last accessed: 30.09.2023).

Наукове видання

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія:
Філологічні науки

Випуск 1(208)

Коректор *І. М. Чудеснова*
Комп'ютерне верстання *Ю. В. Ковальчук*

Підписано до друку 06.02.2024 р.
Формат 60×84/8. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 48,83. Зам. № 0324/224
Наклад 100 прим.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.